

SZIGETHY GÁBOR (1942) Budapest

SZIGETHY GÁBOR

Egy korty magyar bor I.

(Az első korty) Igaza van Hamvas Bélának: *Végül ketten maradnak / Isten és a bor.*

Istenről mondjanak, írjanak igazat, bölcslet, áhitatosat tudós papok, tisztelendő és tiszteletes urak, teológusok, hittudósok, a *Szentírás* rejtelmeiben tájékozott múltbúvárok. A borról – evilági örömforrás! – mesélhetnek, írhatnak bort, igazi bort rendszeresen kortyolgató, a bornak nevezett isteni csodáért cselekvően rajongó tollfogatók.

Az első korty bort nem egészen kétévesen, 1944 őszén ittam. Pontosabban egy kortyot; édesanyám tartotta szájamhoz a poharat, nevetve kisia hangoskodásán. Az akkor Budapesten már sűrűsödő bombázások előtt édesapám júliusban menekítette édesanyámat kislával rokonokhoz Zalaegerszegre, az ország nyugati sarkába.

Szeptember vége, napnyugta, szüreti este Siposék örömhangulatú szőlőjében. A hosszú asztal mellett édesanyám ölében fészkelődöm, alkonyodik, talán már alszom. Évtized múltán rokonok mesélték, áldott emlékezetű nagymamámtól hallottam a történetet. Az asztalfőn ülő, rangidős öreg Sipos úr pohár italra vágyott. *Bort ide!* – kiáltotta, és az asztal fölött kinyújtotta karját a boroskancsó felé. Fölríadtam. Kiáltottam én is: *Bojt ide!*

Parányi ember voltam 1944 őszén, aligha értettem, miért mosolyog, nevetgél, kacag körülöttem a sok néni és bácsi hangzatos szózatom után.

Bojt ide! – bájos gyerekszáj 1944 őszén.

Bort ide! – mindenkori magyar hitvallás.

1944 bombazáporos őszén a világháború borzalmairól mit sem sejtő apró gyerkőc voltam. Önfelvedtem boldog, mert édesanyám poharából ihattam egy korty újbort, s mert édesanyám, ha hozzábújtam, megsimogatott.

De 1944 őszén, Zalaegerszegen, Siposék szőlőjében, borospoharaikat időről időre összekocintva felnőttek, gondolkodó magyarok ültek, akik akkor nem sejtették, akiknek akkor fogalmuk nem volt, nem lehetett arról, és elképzelni sem tudták: mi vár Magyarországra, a magyarokra, a magyar szólészekre, borászokra, ha egyszer vége lesz a világháborúnak, és a náci után bolsevikok szállják meg hazánkat.

Éjszaka van, üldögélek az erkélyen, ötödik emelet, az asztalon borospalack, üvegkehely, vörösboróceán. Józanul írni a borról? Aki józan, mert hamar (sokan úgy mondják: időben) letette borral

teli poharát, nem éli át és nem tudja, milyen a bor okozta *szellemi* mámor.

Részegen írni a borról? Akinek a bor elborítja agyát, és a sokadik pohár után emlékezete az éjszaka hull, nem tudja: miért ivott.

Borról írni – reménytelen vállalkozás. Tehát egy palack bor, árku papír, kezemben toll. Kísértésük meg a lehetetlent!

Gyerekkori emlék, felnőttkori summázás. Nagy borász nagy borát kóstolgom: átélem életem egy korty borban sűrűsödő, múlttá kristályosodó emlékeit. *Tiffán's Grande Selection, 2000 – a nagy válogatás:* válogat bennem a bor, válogat belőlem a bor.

Szerelmem mosolygó arca: ragyog bennem a múlt. Kicsi lányom utánam kapkodó keze: eleresztettem, nem figyeltem. Dermedt csend: hallgatásom, amikor szólnom kellett volna. Ordítani akartam: csak suttogni volt merszem. Aztán felgyújtottam magam körül a házat.

Édesanyám könnyei: nekem is fáj, hogy hazudtam neki. Törött szélű fénykép, gyerekkoromban halt apám kérdő tekintete: lett belőled valami, kisfiam?

Írógépkattogás: mindennapi munka. Gépfegyverropogás: 1956. Dörögnek az ágyúk: 1945.

Bombazápor, a légnyomás betöri az ablakot, pokróc alatt kuporgunk az üvegszilánkesőben – életem első emléke: látom édesanyám mozdulatát, ahogy hirtelen rám borítja az életmentő takarót.

Mustoskádiban totyogok. Füstös szemű nagymamám mesélte: vacsoraasztalnál szüretkor a szőlőben, a hirtelen támadt csendben, mint a férfiak, alig két évesen elkurjantottam magam: Bojt ide!

Hallom a borospoharak muzsikáját.

Egy korty bor: utazunk önmagunkban.

Egy korty bor: találkozunk önmagunkkal.

Egy korty bor: a nagy válogatás – ami a múltunkból megmarad.

(Öreg tőkék kadarkája) Hajdan a görögök fohászkodtak az istenekhez, beszélgettek a borral, meséltek a szerelemről. Társaik az istenek, barátjuk a bor, mindennapi kenyerük a szerelem.

Hétköznapi életük lehetett áttekinthetetlen és zűrzavaros. Bűneikért megbüntették őket az istenek: szőlőjüket elverte a jég, boruk az amforákban ecetté savanyodott, gúnyosan kacagva faképnél hagyta őket hűtlen kedvesük. Az Olümposz urai oly-

kor mosolyognak, máskor villámokkal sújt a tekintetük: de az istenek tenyerén él minden görög, gondjuk-bánatuk feloldódik a borban, bársonyos örömmé simítja vágyaikat a szerelem. Az emberek úgy élnek, mint az istenek. Az istenek úgy élnek, mint az emberek. Görög költők szavai őrzik számunkra e boldog kor emlékét.

Két és fél ezer évvel később, szőlőtőkékkel borított domboldal tövében a görög kor harmóniájától megigézve Kis Pál István barátommal szekszárdi vörösbort kortyolgatunk. Egy elsüllyedt világról álmodunk.

A költő Istenhez fohászkodik, Istenbe kapaszkodik: menekül a bizonyosságba.

*Mondd, hát mit kell tennem,
Hogy bízz a hűségemben?*

Beszélget a borral, a mindenség titkait kutatja.

Kőnyoszolyám ma e borral az oltár!

Mesél a szerelemről: álom a valóság, valóság az álom.

*Tükröd a szemem, nézz bele, kérlek,
– gyűrűket vetnek benne az évek –
lásd meg, amit lát, ha szemedbe néz.*

A költő tudja: elpergett két és fél ezer év, mint Atlantisz, örökre elsüllyedt a boldog görög világ. A szekszárdi Bakta-hegy sem a régi már; ahol száz éve még szőlőt termelt a föld, bort érlelt a pince, ma ormótlan lakóházak meredeznek. A költő fohászkodik, beszélget, mesél – szavakból teremt élhető világot maga köré: *hétköznapot zengek versbe ünnepemért.*

Ünnep az ima. Ünnep egy pohár bor. Ünnep a szerelem.

Ünnep a pillanat, amikor átéljük: milyen parányi, milyen törékeny, mennyire mulandó az emberi lét. Borospohárban a bor fölött kóvályog egy eltévedt katicabogár. Szárnyaival csapkod, próbál menekülni – nem tudja, mi vár rá... *préda e picit / alatt a puha mély türelmesen várja.* A költő kezében borospohár, a pohárban katicabogár. Sorsuk közös: repülni kevés, hullani sok a szárnyuk.

A görög kor harmóniájától megigézve vörösbort kortyolgatunk: *Öreg tőkék kadarkáját.* Tudjuk: rövidre szabott emberi létünk csodája az ima, a bor, a szerelem. Kezemben borospohár, elmorzsolok magamban két verssort.

*Érve a kék szeme, úgy megigéz vele, bűnre is rászed,
Ajkadon csókja a vér, szűz a Kadar, de ledér.*

Túl a hatvanadik születésnapomon kezdődött új életem: eladtuk erdőszéli budai házunkat, vásároltunk közel a Duna-parthoz egy budai lakást. Lakásfelújítás, asztalos, kárpitós, víz- és villanyszerelő, költözködés... Hónapokig tartó *átmeneti* állapot. Várva várt pillanat: karácsonykor már béke, rend, csend uralkodik álmaim otthonában.

Borhűtőben borospalackok sorakoznak: sorukra, sorsukra várakoznak.

Maradt némi pénzünk, tanakodtunk feleséggel: mitévők legyünk. Kicsi pénzt bankban tartani ostobaság, ha meg kezünkben a kevéske bankó, pillanatok alatt elkótyavetyéljük.

Márai Sándor szerint a magyar embernek öreg korában pincéje, saját bora van, már csak ezeréves könyveket olvas, és esténként a diófa alatt hallgatja a hordókban életüket élő borok dohogását.

– Vegyünk szőlőbirtokot! Akár parányit, amekkorára a pénzünkből futja – álmodoztam. Néhány napig némán bolyongtunk e gondolat körül. Megszületett az elhatározás: Vida Péter borász barátommal fogok értekezni szőlőbirtok vásárlási tervünkről.

Borászok, borbarátok, borvacsora: Vida Péter mellé telepedem, és már az előétel közben megtámadom.

– Maradt egy kis pénzem, szeretnék Szekszárdon szőlőbirtokot vásárolni. Segíts!

Barátom pillanat alatt lett halottsápadt, megrémültem.

– Hívjak orvost?

– Fenét! – nézett rám lassan magához térve Péter –, csak...

Kiderült: évek óta műveli egy szekszárdi tanárházaspár szőlejét, elővásárlási joga van a kilencvenéves ültetvényre, éppen tegnap kínálták neki megvásárlásra készpénzért, azonnal. Milliós hitel terhe a vállán, feleségének sem merete említeni, hogy az övék lehetne Szekszárd legjobb, legöregebb Kadarkája a faddi dűlőben.

Másnap megvásároltam a fél hektárt, feleségem földbirtokos lett, és Vida Péter barátom a föld „gazdája”: műveli, ápolja, imádja. Az *Öreg tőkék kadarkája* a mi földünkön született. Szót fogadtam Márai Sándornak: magyar ember aggastyán korában, ha teheti, saját borát igya.

Bort készíteni nem tudok, de földbirtokosként viselkedni hamar megtanultam. Amikor először látogattunk feleséggel a *birtokra*, csak Kadarkát ittunk. Napfényben, kint a szőlőtőkék között és a belváros alatt meghúzódó patinás pince félhomályában.

Másnap reggel búcsúzkodtunk, ültem az autóban, már járt a motor. Leengedtem az ablakot, és

lefelé zuhanó hangsúllyal, hanyagul odavettem barátomnak egy mondatot.

– Aztán a zöldmunkát, Péter, úgy és akkor, ahogy mondtam...

Barátom arca falféhr lett, szólni akart, de torlán akadt a szó. Aztán magához tért, nevetve kifakadt.

– Ne hülyéskedj!

Elpergett öt másodperc, mire eszébe jutott, hogy barátjának, a boldog újsütetű földbirtokosnak csak halvány fogalmi lehetnek arról: valójában mi az a zöldmunka, s valószínűleg metszőolló soha nem volt a kezében.

Nem tévedett.

A szőlőművelés fortélyairól, titkairól ma is keveset tudok (sokan vagyunk így, akik bort inni szeretnek, nem szőlőt kapálni), azt viszont hamar megtanultam, hogy a jó bornak van egy nagyon rossz tulajdonsága: váratlanul derül ki, hogy üres a borhűtő, és a pince mélyén, a lépcső alatt sem rejtőzik egy pókhálós palack a *fantasztikus* évjáratból. Ma már csak arra emlékszem: *csodálatos* volt a tíz évvel ezelőtti Öreg tőkék kadarkája.

Borászoktól tanultam: becsületes borosgazda őszintén úgy gondolja, hogy ha birtokunkon kadarka terem, akkor a világ legjobb bora a kadarka, közelebről a *mi* kadarkánk. Így felvértezve erős lélekkel nézelődik és iszogat jártában-keltében az ember széles e hazában.

Terített asztal mellett Soltvadkerten kadarkát kortyolgotok. Élvezem a borász, Frittmann János borimádatban öntudattá párásodó szenvedélyes hit-

vallását: *A szekszárdiaknak fogalma sincs arról, mi az igazi kadarka!* Igaz, ami igaz: poharamban ez a homokon, napfényözönben termett pompás ital nem hasonlít a parányi szekszárdi birtokunkon ma már százéves tőkéről szüretelt szőlőből borrá érett Öreg tőkék kadarkájára. A napsütés, a föld, a pince, a borok – itt a homokon minden más, a kadarka is.

A szomszédban, Kiskőrösön évtizede ittam különleges palackban méregdrágán árult kadarkát: *Júlia bora*. Petőfi szerelmére illet emlékezni a nagyon vékony, halványrózsaszín, sillerre emlékeztető bort iszogatva. *Ez is kadarka?*

Egerben Vincze Béla pincéjében nagyhordóból kóstoltam kadarkát. Kellemesen sűrű, délfrancia *vörösök* zamatát idéző, mélybíbor színű bor. *Ez is kadarka!*

Ünnepnapon óvatosan nyitom a pénztárcámhoz mérten súlyos árú palackot: Szent Andrea Nagykadarka 2015. Áhítatosan kortyolom a hűsvét-élményű bort. *Ez kadarka!*

Kíváncsi borbarát vagyok, külvárosi kocsmapulznál álldogálok.

– Vörösbort? Kadarka van – adja tudtomra a mogorva csapos; ítélkezik a tekintete, tudomásul veszem: én itt környezetidegen vagyok. Tölt. Pohárban bor. Belekóstolok: piros színű, alkoholos folyadék – ez is „kadarka”.

Éjszaka van, üdögélek az erkélyen, az asztalon borospalack, üvegkehely, vörösboróceán. Igaza van Hamvas Bélának: *Végül ketten maradnak / Isten és a bor.*

Isten ott fent, Öreg tőkék kadarkája itt lent.

